

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ**

Навчально-методичний посібник

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ**

Навчально-методичний посібник

Умань – 2019

Рекомендовано до друку

*Вченою радою факультету дошкільної та спеціальної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла
Тичини (протокол № 7 від 11.02.2019 р.)*

Рецензенти:

*Ищенко Л. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини;*

*Андрющенко Т. К. – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри
професійного розвитку педагогів КНЗ «Черкаський обласний
інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської
обласної ради»;*

*Любченко І.І. – кандидат педагогічних наук, викладач КВНЗ
«Уманський гуманітарно-педагогічний коледж імені Тараса
Шевченка»*

П86

**Психолого-педагогічні засади гендерної соціалізації
особистості / [укладач Карнаух Л. П.]; Уманський держ. пед.
ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. – 200 с.**

У навчально-методичному посібнику проаналізовано сутність та зміст гендерної соціалізації особистості.

Обґрунтовано особливості впливу психолого-педагогічного супроводу процесу гендерного становлення особистості, починаючи від народження до юнацтва. Проаналізована проблема впровадження гендерного підходу в освітній процес закладів освіти та підібрано сучасні методи і форми роботи в процесі гендерної соціалізації особистості в різні вікові етапи розвитку.

Призначається для педагогів-науковців, викладачів і студентів педагогічних факультетів вищих навчальних закладів, вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів, слухачів курсів підвищення кваліфікації і всіх тим, хто хоче розширити і поглибити свої знання з цього аспекту виховної роботи.

УДК 373.2.017-055.1/3(075.8)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. МАТЕРІАЛИ ДО ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	7
Тема 1 Гендер у психологічному вимірі	7
1. Гендер як соціальна категорія.	
2. Відмінності та співвідношення понять «стать» і «гендер».	
3. Психологічна стать особистості.	
4. Основні теорії гендеру	
Тема 2 Специфіка гендерної соціалізації особистості	16
1. Загальні проблеми соціалізації особистості.	
2. Сутність і чинники гендерної соціалізації.	
3. Основні інститути та агенти соціалізації.	
Тема 3. Соціально-психологічні основи гендерної	24
ідентичності	
1. Концепції гендерної ідентичності. Проблема ідентичності особистості у психологічній науці..	
2. Маскулінність, фемінність, андрогінність як гендерні властивості особистості.	
3. Підходи до формування гендерної ідентичності.	
4. Етапи формування гендерної ідентичності. Види гендерної ідентичності.	
Тема 4. Роль гендерних стереотипів у життєдіяльності	37
особистості.	
1. Соціально-психологічна природа стереотипізації.	
2. Гендерні стереотипи як соціально-психологічні феномени.	
3. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів.	
4. Гендерні стереотипи в мові, ЗМІ та рекламі.	
5. Вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості.	
Тема 5. Соціально-психологічна феноменологія	42
гендерних ролей.	
1. Традиційні гендерні ролі.	
2. Норми жіночої гендерної ролі.	
3. Норми чоловічої гендерної ролі.	
4. Гендернорольові дисгармонії.	
Тема 6-7. Педагогічні засади гендерного виховання у сім'ї	54
та навчальних закладах	
1. Родина – перший соціальний інститут у здійсненні статевого виховання.	

2. Проблеми батьківсько-дитячих взаємин в трансактному аналізі Еріка Берна
3. Психоаналітичний підхід Зігмунда Фрейда щодо психосексуального розвитку особистості.
4. Дослідження гендерного становлення особистості Еріка Еріксона.

Тема 8. Організація статевого виховання у навчальних закладах 73

1. Загальні проблеми гендерного виховання в закладах освіти.
2. Актуальні проблеми гендерного виховання дошкільників.
3. Дослідження гендерного насильства у школі.

Тема 9. Психолого-педагогічні засади гендерного виховання особистості в дошкільному та молодшому шкільному віці 94

1. Дошкільний вік – першооснова гендерної соціалізації.
2. Молодший шкільний вік – становлення гендерної компетентності.

Тема 10. Підлітковий та юнацький вік: специфіка гендерного становлення 111

1. Підлітковий та юнацький вік як важливий етап становлення гендерної соціалізації.
2. Сучасні моделі статевого виховання.

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ 122

- 2.1. Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи студентів 122
- 2.2. Індивідуально навчально-дослідницьке завдання 134
- 2.3. Запитання для підсумкового контролю 136
- 2.4. Термінологічний словник 139
- 2.5. Список рекомендованої літератури 145

Додатки 148

ПЕРЕДМОВА

Прискорення темпів соціальної динаміки, перетворення старих і виникнення нових соціальних структур, трансформація соціальних ідеалів і цінностей неминуче зададуть нові параметри перебігу соціалізації, висуваючи перед суб'єктом нові вимоги щодо формування нових моделей соціальної поведінки, конструювання індивідуальної системи цінностей особистості. Тому труднощі та протиріччя сучасного життя в реаліях сьогодення вимагають психолого-педагогічної підтримки дитини, починаючи з перших років життя, що передбачає вивчення всієї повноти взаємодії дитини на ранніх стадіях онтогенезу із соціальним середовищем та його складовими для забезпечення гармонійного буття особистості як суб'єкта соціокультурного життя.

В зв'язку з цим стає важливим формування соціальної компетентності дошкільників, організоване під впливом педагогічної взаємодії дорослого з дитиною. Про необхідність впровадження гендерного підходу у національну освітню систему зазначено в нормативно-правових документах України: Конституції України, Законі України «Про освіту», «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», Законі України «Про дошкільну освіту» та в контексті реформи загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Самодостатність, особистісне зростання, креативність, розвиток внутрішнього світу жінки і чоловіка поступово стають першочерговими цінностями, оскільки свобода особистості може бути досягнута шляхом саморозвитку, руйнацією стереотипів. Демократичні процеси в Україні вимагають вироблення нових освітніх вимог до освіти як важливої ланки гендерної соціалізації особистості, що пов'язано передусім з необхідністю забезпечення рівного доступу обох статей до різних сфер життєдіяльності.

Отож, сьогодні не можна говорити про компетентність сучасного педагога без вивчення ним особливостей та методики здійснення гендерної соціалізації вихованців на сучасних психолого-педагогічних засадах. Проблеми гендерної соціалізації аналізуються у посібнику на основі особистісно орієнтованої освіти з урахуванням компетентнісного та гендерного підходу в загальному контексті основних тенденцій розвитку сучасної освіти в Україні.

Навчальне видання

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ**

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 02.04.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,63
Тираж 300 прим. Замовлення № 815

Видавець і виготівник «Сочінський М. М.»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Садова, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com
vizavisadova@gmail.com